

تحلیل سیاسی هفته (۱۰۱)

نتایج دور دوم انتخابات ریاست جمهوری افغانستان و افزایش شکاف داخلی

مقدمه

نتایج اولیه دور دوم انتخابات ریاست جمهوری افغانستان روز دوشنبه ۱۶ تیرماه ۱۳۹۳ اعلام شد و براساس آن اشرف غنی احمدزی با کسب ۵۶ درصد آرا از رقیب خود عبدالله عبدالله که در دور نخست پیشتاز بود، پیشی گرفت. این درحالی است که عبدالله مدتی پیش از اعلام نتایج تقاضای توقف شمارش آرا را مطرح و عملکرد کمیسیون مستقل انتخابات افغانستان را مشکوک اعلام کرده بود.

تحلیل و ارزیابی

فضای سیاسی و اجتماعی افغانستان از بهمن ماه ۱۳۹۲ با آغاز تبلیغات نامزدهای ریاست جمهوری به صورت تمام و کمال در اختیار این رویداد بوده است. دور اول انتخابات در ۱۶ فروردین ماه ۱۳۹۳ برگزار شد و با اعلام نتایج در تاریخ ۶ اردیبهشت ماه عبدالله عبدالله با ۴۴/۹ درصد آرا به همراه اشرف غنی احمدزی با ۳۱/۵ به دور دوم انتخابات راه یافتند. طبق قانون اساسی افغانستان هرگاه هیچ یک از نامزدها نتوانند حداکثر آرا را از آن خود کنند، انتخابات به دور دوم کشیده خواهد شد.

انتخابات دور دوم ریاست جمهوری افغانستان در تاریخ ۲۴ خردادماه برگزار شد و نتایج اولیه این دور پس از مدت ها بحث و جدل بر سر تفکیک آرا پاک و ناپاک توسط یوسف نورستانی رئیس کمیسیون مستقل افغانستان در ۱۶ تیرماه اعلام شد و بر این اساس اشرف غنی احمدزی با کسب ۴۴/۵۸۸۸ رأی یعنی ۵۶/۴۴ درصد آرا در مقابل ۳۴۶۱۶۳۹ رأی عبدالله عبدالله به عنوان پیروز انتخابات اعلام گردید. براساس اعلام کمیسیون مستقل انتخابات افغانستان، نتایج نهایی در تاریخ ۳۰ تیرماه رسماً اعلام خواهد شد و در مقابل عبدالله رسماً اعلام کرد در صورت عدم بازشماری یک چهارم صندوق های رأی که پیش تر روی آن توافق شده بود، دولت بعدی را به رسمیت نخواهد شناخت.

گفتنی است، نتایج اولیه انتخابات پس از نشست مشترک ستاد انتخاباتی دو نامزد در کمیسیون ملی انتخابات افغانستان و توافق بر سر شمارش یک چهارم آرا اعلام شد. تیم انتخاباتی عبدالله یک هفته پس از برگزاری دور دوم انتخابات اتهامات جدی نسبت به عملکرد کمیسیون ملی انتخابات و نحوه شمارش آرا به این نهاد وارد کرد. با توجه به جلسه مشترک میان نامزدهای انتخاباتی و اعلام رسمی کمیسیون انتخابات افغانستان این نتیجه قطعی نیست و با بازشماری ۱۱ هزار محل رأی امکان جابجایی آرا همچنان وجود دارد.

معاونت پژوهش های
سیاسی - حقوقی

دفتر: مطالعات سیاسی

شماره مسلسل:

۲۶۰۱۳۷۸۵

تاریخ انتشار:

۱۳۹۳/۴/۲۳

عبدالله نتایج انتخابات را رسماً فاقد اعتبار دانسته و محمد محقق معاون اول وی و دیگر اعضای ستاد انتخاباتی عبدالله که در میان آنان صاحب منصبان افغان نیز وجود دارند اعلام کرده‌اند که نتایج انتخابات را نخواهند پذیرفت. اعضای ستاد انتخاباتی عبدالله، کمیسیون انتخابات افغانستان را تهدید کرده‌اند در صورت عدم رسیدگی به شکایات موجود «دولت موازی» تشکیل خواهند داد. ستاد انتخاباتی عبدالله اعلام کرده است که نسبت به افزایش ۲ میلیون رأی در دور دوم انتخابات نسبت به دور اول که تماماً به نفع کاندیدای رقیب به صندوق انداخته شده است، مشکوک هستند.

در روزهای اخیر طرفداران اشرف غنی خود را برای تحویل دولت آتی افغانستان آماده می‌کنند. همین عامل سبب تشدید اعتراضات شده است که در صورتی که بازشماری یک‌چهارم آرا باقی مانده است، اطمینان از پیروزی در انتخابات بی‌معنی است. ازسوی دیگر برنامه‌های اعلامی اشرف غنی احمدزی سبب شده است که بخش بزرگی از نخبگان افغانستان نسبت به آینده ترسیمی او برای افغان‌ها ابراز نگرانی کنند. احمدزی پیش‌تر اعلام کرده بود برای حل بحران طالبان و تفوق در طرح صلح در اولین سفر پس از ریاست‌جمهوری‌اش به عربستان سعودی خواهد رفت. جدای از دلایل احمدزی برای این سفر، انتخاب عربستان حساسیت‌های داخلی و منطقه‌ای را ایجاد خواهد کرد. او بر این باور است که برای حل بحران طالبان باید عربستان را وارد جریان مذاکرات کرد و همچنین وی با تکیه به کمبود بودجه دولت افغانستان و تهدیدات دولت‌های غربی برای قطع کمک‌های بین‌المللی برای بازسازی افغانستان، ظرفیت عربستان را برای ارائه کمک‌های مالی سخاوتمندانه به افغان‌ها مد نظر قرار داده است. اما دلایل فوق سبب نمی‌شود که منتقدان داخلی وی، این دلایل را سرپوشی برانگیزه واقعی او تعبیر نکنند.

تبعات عدم توافق سیاسی

بن‌بست سیاسی در افغانستان قطعاً تبعات داخلی و خارجی بسیاری خواهد داشت. در صورت عدم توافق میان نامزدها چه دورنمایی را می‌توان برای افغانستان در شرایط موجود ترسیم کرد. افغان‌ها در حال حاضر با مسائل عدیده‌ای به‌طور هم‌زمان دست به‌گریبان هستند. قرارداد امنیتی با آمریکا، طرح صلح با طالبان و دعوت به مشارکت عربستان و پاکستان، حل بحران‌های اجتماعی، تأمین بودجه دولت، بازسازی افغانستان، تسری امنیت در مناطق جنوبی و شرقی، گردش نخبگان، مبارزه با فساد اداری و سیاسی و حرکت از نگاه قومی به نگاه ملی از جمله مواردی هستند که تمامی افغان‌ها روی آن تأکید و توجه دارند. رئیس‌جمهوری بعدی افغانستان فارغ از کیستی آن با موضوعاتی دست به‌گریبان است که در صورت تعطل در ارائه راهکار برای حل آنها هر یک ظرفیت تبدیل شدن به یک بحران را دارا هستند. از منظر دیگر اگر به جایگاه اقوام در میان افغان‌ها توجه شود، بحران احتمالی آینده سخت‌تر خواهد بود. در صورت عدم تمکین هر یک از دو نامزد از نتیجه اعلامی کمیسیون انتخابات و با عنایت به جایگاه قومی آنان، امکان ایجاد تنش میان اقوام بسیار بالاست. این عامل با توجه به جایگاه نخبگان قومی در بدنه سیاسی اجتماعی این کشور می‌تواند محملی برای خلق بحرانی دیرپا و تسری ناامنی گردد.

سکوت تأمل‌برانگیز کرزی

نکته حائز اهمیت در این میان سکوت دولت کرزی و نیز پاکستان و عربستان سعودی است. در روزهای اخیر بسیاری از کشورهای منطقه که امنیت و تحولات افغانستان روی منافع آنها اثرگذار است همچون ایران، چین و هند نسبت به احتمال وقوع

بن‌بست سیاسی در این کشور هشدار داده و طرفین را به خویشتنداری و یافتن راه‌حل برای عبور از بحران دعوت کرده‌اند. اما سکوت حامد کرزی در روزهای اخیر طرف‌های داخلی در افغانستان را نسبت به مدعای خود در مورد رضایت رئیس‌جمهور فعلی از نتیجه موجود خوشبین کرده است. کرزی معتقد به وجود آرای ناپاک در صندوق‌های رأی نیست، او پیش‌تر اعلام کرده بود که در کشوری با ویژگی‌های افغانستان وجود درصدی از تردید و تقلب در آرا کاملاً عادی است و این دلیلی برای نپذیرفتن کل جریان انتخابات نیست و کمیسیون انتخابات تنها مرجع برای رسیدگی به اعتراضات خواهد بود. کرزی اعلام کرده است ۵ روز پس از عید فطر قدرت را به رئیس‌جمهوری بعدی تحویل خواهد داد. این در حالی است که عبدالله نتیجه انتخابات را نپذیرفته و برای عبور از بحران کنونی نیز از سوی دولت کنونی هیچ راهکاری ارائه داده نشده است. از این رو، عملکرد حامد کرزی را بسیار معنادار تعبیر می‌کنند. یک تحلیل این است که، کرزی خواهان عبور از بحران به هر شیوه‌ای است و چندان به ارائه راهکار برای ایجاد تفاهم میان نامزدها توجه ندارد و تنها قصد دارد قدرت را در تاریخ معین به فرد دیگری تحویل دهد.

واکنش‌های بین‌المللی

اعتراض تیم عبدالله به نحوه شمارش آرا و تشدید نگرانی از بن‌بست سیاسی در افغانستان سبب شده است تا پس از اعلام نتایج اولیه انتخابات، ایران، اتحادیه اروپا، آمریکا و ... طرفین را به خویشتنداری دعوت کنند. هر یک از دولت‌های خارجی به دلایلی از ناامنی و افزایش تنش در این کشور نگران هستند. این کشورها خود را دارای نفوذ و منافع در این کشور می‌بینند و هیچ چیز بیشتر از ناامنی نمی‌تواند به نظم و امنیت منطقه در شرایطی که منطقه آبستن تحولات عراق و سوریه است، ضربه وارد کند. ناامنی و بحران اجتماعی در افغانستان موضوعی نیست که بتوان چشم روی آن بست، ایران به‌عنوان همسایه غربی افغانستان که در طول بیش از ۴۰ سال جنگ داخلی از تأثیرات این حوادث مضمون نبوده است، از امکان گسترش بی‌نظمی و ناامنی در حاشیه مرزهای خود نگران و همچنین با توجه به منافع تعریف شده به‌عنوان همسایه در افغانستان نسبت به تحولات در جریان در این کشور به حق حساس است.

هیئت نظارت اتحادیه اروپا اعلام کرده است که ۷ هزار محل رأی‌گیری باید مورد بررسی قرار گیرد. از سوی دیگر، اهمیت بحران کنونی افغانستان برای منافع آمریکا در منطقه سبب شد، جان کری وزیر امور خارجه آمریکا برای گفتگو با دو نامزد انتخاباتی روز جمعه ۲۰ تیرماه وارد افغانستان شود و رسماً اعلام کرد هر گونه اقدام غیرقانونی به منظور به‌دست آوردن قدرت در افغانستان موجب می‌شود آمریکا کمک‌های اقتصادی و نظامی خود را به این کشور قطع کند، وی نسبت به تهدید تیم عبدالله برای ایجاد «دولت موازی» ابراز نگرانی کرد و گفت این انتظار از نهادهای قانونی افغانستان وجود دارد که با بررسی جامع اعتراضات، امکان وقوع هرگونه خشونت و ناامنی را بگیرد. سخن جان کری مبنی بر قطع کمک‌های بین‌المللی برای پیشبرد پروژه‌های عمرانی در افغانستان تهدیدی ملموس برای رئیس‌جمهور بعدی افغانستان فارغ از نام اوست. طبق برآوردها، افغانستان تنها توان تأمین کمتر از یک‌سوم بودجه جاری کشور را دارد و در صورت قطع کمک‌های بین‌المللی دولت مرکزی توانمندی خود را برای مدیریت بهینه اوضاع و تسری امنیت از دست خواهد داد و دیگر جایی برای برنامه‌ریزی در پروژه‌های زیرساختی که توانایی جذب حجم بالایی از افغان‌های جویای کار را دارد، وجود نخواهد داشت. ایالات متحده پیش‌تر ارسال کمک‌های بین‌المللی برای بازسازی افغانستان را منوط به امضای قرارداد امنیتی کرده بود.

نتیجه‌گیری

افغانستان بر مدار دولت‌سازی حرکت می‌کند و وجود نهادهای قدرتمند در این مسیر بسیار حائز اهمیت است. ضربه خوردن وجهه هر یک از نهادهای قانونی همچون کمیسیون ملی انتخابات می‌تواند مسیری بی بازگشت را برای اعتماد عمومی نسبت به عملکرد این نهادها ایجاد کند. از این رهگذر، حامد کرزی رئیس‌جمهور افغانستان به همراه دو نامزد ریاست‌جمهوری بر رسیدگی اعتراضات از مسیر قانونی تکیه دارند، اما هر یک از نگاهی متفاوت به این پدیده می‌نگرند. شرایط حاضر سبب شده است که تحلیلگران، نسبت به آینده سیاسی این کشور که بیش از هر زمانی نیازمند همکاری تمامی گروه‌های قومی و سیاسی است، ابراز تردید کنند. این وضعیت می‌تواند چالشی در مقابل دولت ملی افغانستان باشد. از این رو، به نظر می‌رسد تلاش برای ایجاد آرامش به هر نحوی باید در دستور کار قرار گیرد.

